

TREMTHIUS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 9(42)

1991 m. gegužė

Brangios Lietuvos Motinos!

Sveikiname Jus, buvusias kallines, tremtines, partizanų motinas, paaukojusias savo sūnų gyvybes už Lietuvos Laisvę, auginusias kūdikius Sibiro šalčio ir bado "rūmuose" ir visas visas šią nelengvų dienų motinas... O amžinoji šviesa tešviele smėlio kalnelyje atgulusioms ar likusioms ledo žemėje.

A. Kliševičienė. Mergaitė su obuoliu. 1978

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuteimas
1991 m. balandžio 19 d. Nr. 148

Vilnius

Dėl papildomų lengvotų reabilituotiems asmenims

Lietuvos Respublikos Vyriausybė
nutearia:

1. Išdėstyti Lietuvos Ministru Tarybos 1988 m. gruodžio 27 d. nuteimo Nr. 368 "Dėl asmenų, kurie iškeldintas pripažintas neteisėtu ir nepagrįstu ir kurie pripažinti reabilituotais, turinių ir asmeninių neturinių teisių, taip pat dėl jų pilietinės garbės ir orumo gynimo" (Žin., 1989, Nr. 1-4; 1989, Nr. 35-526) 2 punkte taip:

"2. Asmenims, kurie iškeldintas pripažintas neteisėtu ir nepagrīstu ir kurie pripažinti reabilituotais, gyvenamosioms patalpos suteikiamos be eilės miestų ir kaimų gyvenamosių vietovėse pagal tą asmenų pasirinkimą, išskyrus Vilnius, Palangos, Druskininkus, Birštono ir Neringos miestus.

Šiuose miestuose gyvenamosios patalpos gali būti suteiktos asmenims, juose gyvenusiems iki iškeldinimo.

Reabilituotus asmenis, kurie po iškeldinimo apsigyveno Vilniuje, Palangoje, Druskininkuose, Birštone arba Neringoje, bet negyveno juose iki iškeldinimo, i eilę asmenių, kurieks reikia gerinti buvo salygas, be eilės ištraukia šių miestų valdybos, įmonės, įstaigos, organizacijos, jeigu šie asmenys toje gyvenamojoje vietovėje gyvena arba dirba pastaruosius 10 metų. Šis terminas netaikomas tremtiniams - jauniesiems specialistams.

Reabilituotiems asmenims, tarp jų jauniesiems specialistams, skirtingai nuo kitų asmenų, ištrauktų i eilę gyvenamosioms patalpoms gauti be eilės.

gyvenamosios patalpos pirmumo tvarka suteikiamos nepriklausomai nuo pareiškimo pateikimo datos. Kai minėti asmenys jau yra ištrauktū i kitas gyvenamujų patalpų suteikimo eiles, jie, tikslinant eiles, turi būti išrašyti, jeigu pageidauja, i gyvenamuosius patalpus suteikimo be eilės eiles, atsižvelgiant į ištraukimo iškaiton datą. Šiemis asmenims butai gali būti suteikiami, įvertinant jų gyvenimo salygas bei sveikatos būklę, ir tuo atveju jeigu jie yra išrašyti i buto salygų gerinimo iškaitą. Vėliau buto salygos tokiams asmenims gerinamos bendra tvarka.

Gyvenantys iškeldinimo vietose asmenys, kurie iškeldintas pripažintas neteisėtu ir nepagrīstu ir kurie pripažinti reabilituotais, pareiškimus dėl gyvenamujų patalpų suteikimo gali pateikti dar nesugrįžę į Lietuvos Respubliką. Gyvenamosios patalpos joms suteikiamos šio punkto pirmojoje, antrojoje ir trečiojoje pastraipoje nustatytos tvarka.

Tokia pat tvarka gyvenamosiomis patalpomis aprūpinami ir asmenys, gimusieji tėvų iškeldinimo vietose.

Jurgis OKSAS
Ar esame subrendę?

Pastaruoju metu Lietuvoje pastebimas dviejų, atrodo, niekuo nesusijusių jėgų suaktyvėjimas. Intensyviai juda sovietų armija. Lietuvoje dislokuojami vis nauji SA, vaidaus kariuomenės ir KGB kontingentai. Šiandien pas mus sutelktas kaip niekad daug įvairių specialios paskirties dalinių, kurie vis ižūliau seimininkauja ne tik sostinėje, bet ir kitose krašto vietose. Dažneja ir plečiasi ginkluotos provokacijos bei banditiški išpuoliai prieš Krašto apsaugos struktūras ir net civilines įstaigas. Krašte kuriama baimės, netikrumo ir teroro atmosfera.

Provokacijų sovietų kariaunos veiksmų fone reikia atkreipti ypatą dėmesį į tai, kad mūsų valstybinės delegacijos susitikime su Kremliaus atstovais nebuvu duota jokių garantijų dėl karienės jėgos nenaudojamo Lietuvos. O liūdnai pagarsėjęs renegatas Alksnis "Sojuz" grupės maitvanagis sajėkyje atvirai gryesi, kad SA nesustos pusiaukelėje ir apgins Baltijos šalyse "socializmo iškovojimus". Panašu tonu kalba ir pats Gorbačiovas, komentuodamas savo utopinę antikrizinę programą, kurios centrinė ašis - gelbėti imperiją, įvedant naują diktatūrą. Imperija nusiteikusi karingai ir artimiausiu metu rengiasi pereiti į ofenzivą prieš demokratines jėgas.

Suaktyvėjusi okupacinė kariauna išjudino ir vaidaus reakciją - įvairaus plauko bei atspalvio komunistus. Su pirmomis pavasario dienomis vėl keičia savo dėmétą odą kompartijos - KGB gyvatę. Ši penktoji kolona puikiai supranta, kad nublukusiais komunizmo šūkiais ſiandien nebebelik net prasigėres Tambovo mužikas ar prasivogės partinis funkcionierius. Todėl ji dar kartą atsiriboja nuo komunistinės praeities ir buriasi į ateities forumą. Vakaryčiai komunistai ir atviri prieš agentai, priedangai pasitelkę dorus naivuolius, ſiandien vėl klydia apie savo rūpestį Nepridauomybę ir tautos gerove. Jie gudrai išnaudoja didžiantį visuomenės nepasitenkinimą sparčiai blogėjančiomis gyvenimo salygomis, viskuo kaltindami ne save, atvedusius į visuotinį nuosmukį, o patriotinę Parlamento daugumą į dabartinę Vy-

riauybę ir atvirai rengiasi vėl perimti valžia.

Tačiau blogiausia yra tai, kad Vyriausybė, užuot ēmusis ryžtingų priešmonių ir išvalius visų lygių valdžios aparatą nuo buvusios nomenklatūros, taikstosi su ja ir tuo kompromituoją save tautos akys. Korumpuoti, prasivogę, nesugebantys dirbtu raudonieji nomenklaturininkai, su kompartijos bilietais prasiskynę sau kelią prie nacionalinio turto lovio, ſiandien apskelbę Lietuvos mylėtojais, vėl klesti ir atvirai tyčiojasi iš dorų nuskurdintų patriotų. Tai vis labiau skatina visuotinį žmonių nusivylimą savo išrinkta valžia ir didina netikrumo jausmą dėl ateities.

O Lietuvai ſiandien kaip niekada reikia susitelkimo ir tikėjimo vyriausybė bei ateitim. Jau šią vasarą, gal net gegužę, artinasi labai sunkios dienos ir dideli įvykiai. Apokalipsės pranašystės pildosi mūsų akys. Anot labai gerai informuoto rusų emigracijos lyderio Vladimiro Maksimovo, Paržiuje leidžiamo žurnalo "Kontinent" redaktoriaus, mes visi, visa Europa sedime eksprese, dumiančiame į naujajį Sarajevą. O pasaulio lyderiai nesuvokia padėties tragizmo ir tuščiai gaista laiką trečiaeilėms problemoms. Įvykiai Sovietų Sąjungoje vystosi vis didėjančiu pagreiciu ir jau išėjo iš bet kokios kontrolės. Nebéra jėgos nei lyderio, galinčio juos sukoreguoti. Milžiniškos Raudonojo Velnio imperijos mechanizmas stoją ir griuna. Griuvimas jau prasidėjo ir vyksta tokiu veržliu tempu, kad niekas negali prognozuoti, kokį tai turės poveikį mums, Europai ir pasaulyi. Neabejotina viena - šis griuvimas, ši revoliucija, atneš labai daug nelaimių bei krauso ir pakeis ligšiolinių pasaulio veidą.

Esame katastrofos prieangyje. Už jos - ateityje prasidės nauja civilizacija. Ar Lietuva suras savo vietą naujajame pasaulyje? Ar tai priklauso vien nuo Dievo? Todėl belieka pažvelgti į save ir paklausti, ar mes esame subrendę naujai civilizacijai? Ar mes tapsime Oskaro Milašiaus išpranašautais Šiaurės Atėnais?

1991 04 26

**Motinos
pabučavimas**

Lijo lietus. Nuo pat ankstyvo rugpjūčio rytų monotoniskai, nepaliaujamai krapeno smulkis laseliai iš atsivėrusio debesies. Telkojo balos, varvėjo medžių lapai lyg ašaros. O žmonės ėjo įėjo. Rinkosi jie į jaukią Androniškio bažnytę (Prienų raj.). Po pamaldų buv. Butkiškės vienkiemėje bus šventinamas paminklas. Šioje vietoje 1949 metų vėlyvą rudenį žuvo "Algimanto" apygardos vadasis Antanas Slučka-Šarūnas, jo žmona partizanė Joana Raičaitė-Slučkienė-Neringa ir partizanas Juozas Jovaiša.

Žvelgiant į žmones: kas padėjo mano seserai Joanai eiti sunkiu ir garbingu partizanės kelui? Kas atverdavo duris pavargusiai ir sulytai, perspėdavo supant priesui? Kas rėmė ir guodė sielvarto valandą, slaugė sužeistą? Visi. (Nukelta į 2 psl.)

Lietuvos Respublikos Ministro
Pirmmininko pavaduotojas
V. PAKALNISKIS

1991 m. gegužė

TREMTINYS

2

Motinos pabučiavimas

"Algimanto" apygardos, "Šarūno" rinkt. partizanai. 1-oje eilėje iš kairės Juozas Kalvelis-Šernas (žuvo 1948 m.), kiti du nežinomi. 2-oje eilėje pirmasis iš dešinės nežinomas, Joana Railaitė-Sluckienė-Neringa (žuvo 1949 m.), Magylaite (žuvo 1948 m.), Birutė Kiauliauskaitė (žuvo 1948 m.), Jonas Marcinkevičius-Jokeris (žuvo apie 1952 m.), 3-oje eilėje iš kairės pirmasis nežinomas, Antanas Slučka-Šarūnas (žuvo 1949 m.), kiti du nežinomi

(Atkelta iš 1 psl.)

Vieni augino sūmų, kiti rėmė maistu ir drabužiu, treti padėjo besislaps-

tantiems artimiesiems. Gerb. Navikai ne vieną mėnesį glaudė jos šeima, tėvus savo namuose, dalijosi viskuo...

Paskutinis laiškas motinai

Buvo žiaurūs laikai, skrebai savivaliavo, nekaltu žmonių trobesius pylė benzинu, degino...

1944 m. gruodžio 13 d. Panevėžio apskr., Simonių valsč., Nociūnų kaimė, stribai sudėgino Tubienės sodybą, neleisdami net drabužių pasiūpti. Motiną daužė šautuvu buože. Tik ryta ji atsigavo prie degesių krūvos. Sūnų Albiną Tubių išvežė... Penkerius metus buvęs Vorkutos lageryje, dar buvo ištremtas į Krasnojarsko kr., Udeirisko raj., Razdolnoje gyvenvietę. Ten žuvo anglų-kasykleje '1950 m. gegužės 26 d.'

Lyg nujaudamas tragišką savo likimą, paraše motinai padėkos laišką...

Albinas Tubius, 1936 m.

Mamyte,
1950 m. g. 7 d.

Šiandieną grįžtu aš iš darbo, sėdžiu po langu. Laukai sniegų nukloti, užslenka debesys ir pradeda žaibuoći ir griausti. Prisimena man gegužės pirmas sekmadienis Motinos diena. Norėtusi Tave pasveikinti, daug tau pasakoti. Suvirpa mano širdis prieiti, negalėdamas žodžiu pasveikinti, tai rašau.

Prisimena man žali tėviškės laukai ir tu, miela mamyte, kaip mielai mane auginai. Jautiu savo tėvynę, suklupsiau po vargų našta ir jaučiu tave, mamyte, kaip plaka myliinti širdis.

Prisimenu laimingas kūdikystės dienas, kada, mamyte, prie tavęs buvau, kada kalbėdama dažnai glostei mano galvą ir su atodusiu prašei Aukščiausiojo palaimos augti man sveikam. Užaugau diktas stiprus vyros, o už vargus mielai Mamytei tai visai nepadėkoju.

Mylėjau tautą, savo tėvynę. Kas meilė mamos, tai nesupratau. Tėvynei

Parengė
Stefanija MIKALAJUNAITĖ

Žvelgiant į tuos dorus aukštaičius, kurie po šv. Mišių pro kapinaites patraukė į buvusią Jovaišų sodybą, jaudama jiems didelę pagarbą ir padėką. Susirinko žuvusiuji artimieji, Sibiro lageriuose iškentėjų partizanai ir jų ryšininkai, Tremtinį sajungos atstovai iš Kauno, Panevėžio, Anykščių. Krito gėlės, skambėjo himnas ir giesmės, pasviro trispalvė prie žemės, sugėruisos karzygių kraują...

Netiketai prie mano peties glus telėjo buvusi partizanų ryšininkė Jovaišaitė, žuvusio Juozo sesuo, ir tyliai paprašė: "Parodykit man Joanos sūnum. Aš turiu jam perduoti..."

Aukštas, jau žilstelėjės vyras palinko prie senyvos moteriškės, kuri ištiesė į ji rankas.

"Pasilenk, leisk man tave apkabinti. Aš pažadėjau tavo motinai pabučiuoti tave... Deja, niekas nenujautė, kad tai padarysiu po keturiadesimt vienerių metų..." Paskui tyliai papasakojo: "Pačiam vidurdienyje rusų kareivai ir Kauno saugumiečiai apsupo sodybą. Šarūno bunkeris čia laikėsi nuo 1945 metų. Kareivų ir saugumiečių buvo pilni pašalai. Juos vedžiojo ilgu breszentiniu apsiaustu apsvirkęs vyriškis. (Sako, kad tai buvęs išdaviko Vyto Kučo apgaule suimtas Šarūno būrio partizanas). Vienoje mašinoje sėdėjo ir pats išdavikas Kučys, po poros dešimtmeciu ši savo "žygydarbi" išsi-garsinės "Švyturio" žurnale.

Netiketai prie mano peties glus telėjo buvusi partizanų ryšininkė Jovaišaitė, žuvusio Juozo sesuo, ir tyliai paprašė: "Parodykit man Joanos sūnum. Aš turiu jam perduoti..."

Aukštas, jau žilstelėjės vyras palinko prie senyvos moteriškės, kuri ištiesė į ji rankas.

"Pasilenk, leisk man tave apkabinti. Aš pažadėjau tavo motinai pabučiuoti tave... Deja, niekas nenujautė, kad tai padarysiu po keturiadesimt vienerių metų..." Paskui tyliai papasakojo: "Pačiam vidurdienyje rusų kareivai ir Kauno saugumiečiai apsupo sodybą. Šarūno bunkeris čia laikėsi nuo 1945 metų. Kareivų ir saugumiečių buvo pilni pašalai. Juos vedžiojo ilgu breszentiniu apsiaustu apsvirkęs vyriškis. (Sako, kad tai buvęs išdaviko Vyto Kučo apgaule suimtas Šarūno būrio partizanas). Vienoje mašinoje sėdėjo ir pats išdavikas Kučys, po poros dešimtmeciu ši savo "žygydarbi" išsi-garsinės "Švyturio" žurnale.

Netiketai prie mano peties glus telėjo buvusi partizanų ryšininkė Jovaišaitė, žuvusio Juozo sesuo, ir tyliai paprašė: "Parodykit man Joanos sūnum. Aš turiu jam perduoti..."

Aukštas, jau žilstelėjės vyras palinko prie senyvos moteriškės, kuri ištiesė į ji rankas.

"Pasilenk, leisk man tave apkabinti. Aš pažadėjau tavo motinai pabučiuoti tave... Deja, niekas nenujautė, kad tai padarysiu po keturiadesimt vienerių metų..." Paskui tyliai papasakojo: "Pačiam vidurdienyje rusų kareivai ir Kauno saugumiečiai apsupo sodybą. Šarūno bunkeris čia laikėsi nuo 1945 metų. Kareivų ir saugumiečių buvo pilni pašalai. Juos vedžiojo ilgu breszentiniu apsiaustu apsvirkęs vyriškis. (Sako, kad tai buvęs išdaviko Vyto Kučo apgaule suimtas Šarūno būrio partizanas). Vienoje mašinoje sėdėjo ir pats išdavikas Kučys, po poros dešimtmeciu ši savo "žygydarbi" išsi-garsinės "Švyturio" žurnale.

Netiketai prie mano peties glus telėjo buvusi partizanų ryšininkė Jovaišaitė, žuvusio Juozo sesuo, ir tyliai paprašė: "Parodykit man Joanos sūnum. Aš turiu jam perduoti..."

Aukštas, jau žilstelėjės vyras palinko prie senyvos moteriškės, kuri ištiesė į ji rankas.

"Pasilenk, leisk man tave apkabinti. Aš pažadėjau tavo motinai pabučiuoti tave... Deja, niekas nenujautė, kad tai padarysiu po keturiadesimt vienerių metų..." Paskui tyliai papasakojo: "Pačiam vidurdienyje rusų kareivai ir Kauno saugumiečiai apsupo sodybą. Šarūno bunkeris čia laikėsi nuo 1945 metų. Kareivų ir saugumiečių buvo pilni pašalai. Juos vedžiojo ilgu breszentiniu apsiaustu apsvirkęs vyriškis. (Sako, kad tai buvęs išdaviko Vyto Kučo apgaule suimtas Šarūno būrio partizanas). Vienoje mašinoje sėdėjo ir pats išdavikas Kučys, po poros dešimtmeciu ši savo "žygydarbi" išsi-garsinės "Švyturio" žurnale.

Netiketai prie mano peties glus telėjo buvusi partizanų ryšininkė Jovaišaitė, žuvusio Juozo sesuo, ir tyliai paprašė: "Parodykit man Joanos sūnum. Aš turiu jam perduoti..."

Aukštas, jau žilstelėjės vyras palinko prie senyvos moteriškės, kuri ištiesė į ji rankas.

"Pasilenk, leisk man tave apkabinti. Aš pažadėjau tavo motinai pabučiuoti tave... Deja, niekas nenujautė, kad tai padarysiu po keturiadesimt vienerių metų..." Paskui tyliai papasakojo: "Pačiam vidurdienyje rusų kareivai ir Kauno saugumiečiai apsupo sodybą. Šarūno bunkeris čia laikėsi nuo 1945 metų. Kareivų ir saugumiečių buvo pilni pašalai. Juos vedžiojo ilgu breszentiniu apsiaustu apsvirkęs vyriškis. (Sako, kad tai buvęs išdaviko Vyto Kučo apgaule suimtas Šarūno būrio partizanas). Vienoje mašinoje sėdėjo ir pats išdavikas Kučys, po poros dešimtmeciu ši savo "žygydarbi" išsi-garsinės "Švyturio" žurnale.

Netiketai prie mano peties glus telėjo buvusi partizanų ryšininkė Jovaišaitė, žuvusio Juozo sesuo, ir tyliai paprašė: "Parodykit man Joanos sūnum. Aš turiu jam perduoti..."

Aukštas, jau žilstelėjės vyras palinko prie senyvos moteriškės, kuri ištiesė į ji rankas.

"Pasilenk, leisk man tave apkabinti. Aš pažadėjau tavo motinai pabučiuoti tave... Deja, niekas nenujautė, kad tai padarysiu po keturiadesimt vienerių metų..." Paskui tyliai papasakojo: "Pačiam vidurdienyje rusų kareivai ir Kauno saugumiečiai apsupo sodybą. Šarūno bunkeris čia laikėsi nuo 1945 metų. Kareivų ir saugumiečių buvo pilni pašalai. Juos vedžiojo ilgu breszentiniu apsiaustu apsvirkęs vyriškis. (Sako, kad tai buvęs išdaviko Vyto Kučo apgaule suimtas Šarūno būrio partizanas). Vienoje mašinoje sėdėjo ir pats išdavikas Kučys, po poros dešimtmeciu ši savo "žygydarbi" išsi-garsinės "Švyturio" žurnale.

Netiketai prie mano peties glus telėjo buvusi partizanų ryšininkė Jovaišaitė, žuvusio Juozo sesuo, ir tyliai paprašė: "Parodykit man Joanos sūnum. Aš turiu jam perduoti..."

Aukštas, jau žilstelėjės vyras palinko prie senyvos moteriškės, kuri ištiesė į ji rankas.

"Pasilenk, leisk man tave apkabinti. Aš pažadėjau tavo motinai pabučiuoti tave... Deja, niekas nenujautė, kad tai padarysiu po keturiadesimt vienerių metų..." Paskui tyliai papasakojo: "Pačiam vidurdienyje rusų kareivai ir Kauno saugumiečiai apsupo sodybą. Šarūno bunkeris čia laikėsi nuo 1945 metų. Kareivų ir saugumiečių buvo pilni pašalai. Juos vedžiojo ilgu breszentiniu apsiaustu apsvirkęs vyriškis. (Sako, kad tai buvęs išdaviko Vyto Kučo apgaule suimtas Šarūno būrio partizanas). Vienoje mašinoje sėdėjo ir pats išdavikas Kučys, po poros dešimtmeciu ši savo "žygydarbi" išsi-garsinės "Švyturio" žurnale.

Netiketai prie mano peties glus telėjo buvusi partizanų ryšininkė Jovaišaitė, žuvusio Juozo sesuo, ir tyliai paprašė: "Parodykit man Joanos sūnum. Aš turiu jam perduoti..."

Aukštas, jau žilstelėjės vyras palinko prie senyvos moteriškės, kuri ištiesė į ji rankas.

"Pasilenk, leisk man tave apkabinti. Aš pažadėjau tavo motinai pabučiuoti tave... Deja, niekas nenujautė, kad tai padarysiu po keturiadesimt vienerių metų..." Paskui tyliai papasakojo: "Pačiam vidurdienyje rusų kareivai ir Kauno saugumiečiai apsupo sodybą. Šarūno bunkeris čia laikėsi nuo 1945 metų. Kareivų ir saugumiečių buvo pilni pašalai. Juos vedžiojo ilgu breszentiniu apsiaustu apsvirkęs vyriškis. (Sako, kad tai buvęs išdaviko Vyto Kučo apgaule suimtas Šarūno būrio partizanas). Vienoje mašinoje sėdėjo ir pats išdavikas Kučys, po poros dešimtmeciu ši savo "žygydarbi" išsi-garsinės "Švyturio" žurnale.

Netiketai prie mano peties glus telėjo buvusi partizanų ryšininkė Jovaišaitė, žuvusio Juozo sesuo, ir tyliai paprašė: "Parodykit man Joanos sūnum. Aš turiu jam perduoti..."

Aukštas, jau žilstelėjės vyras palinko prie senyvos moteriškės, kuri ištiesė į ji rankas.

"Pasilenk, leisk man tave apkabinti. Aš pažadėjau tavo motinai pabučiuoti tave... Deja, niekas nenujautė, kad tai padarysiu po keturiadesimt vienerių metų..." Paskui tyliai papasakojo: "Pačiam vidurdienyje rusų kareivai ir Kauno saugumiečiai apsupo sodybą. Šarūno bunkeris čia laikėsi nuo 1945 metų. Kareivų ir saugumiečių buvo pilni pašalai. Juos vedžiojo ilgu breszentiniu apsiaustu apsvirkęs vyriškis. (Sako, kad tai buvęs išdaviko Vyto Kučo apgaule suimtas Šarūno būrio partizanas). Vienoje mašinoje sėdėjo ir pats išdavikas Kučys, po poros dešimtmeciu ši savo "žygydarbi" išsi-garsinės "Švyturio" žurnale.

Netiketai prie mano peties glus telėjo buvusi partizanų ryšininkė Jovaišaitė, žuvusio Juozo sesuo, ir tyliai paprašė: "Parodykit man Joanos sūnum. Aš turiu jam perduoti..."

Aukštas, jau žilstelėjės vyras palinko prie senyvos moteriškės, kuri ištiesė į ji rankas.

"Pasilenk, leisk man tave apkabinti. Aš pažadėjau tavo motinai pabučiuoti tave... Deja, niekas nenujautė, kad tai padarysiu po keturiadesimt vienerių metų..." Paskui tyliai papasakojo: "Pačiam vidurdienyje rusų kareivai ir Kauno saugumiečiai apsupo sodybą. Šarūno bunkeris čia laikėsi nuo 1945 metų. Kareivų ir saugumiečių buvo pilni pašalai. Juos vedžiojo ilgu breszentiniu apsiaustu apsvirkęs vyriškis. (Sako, kad tai buvęs išdaviko Vyto Kučo apgaule suimtas Šarūno būrio partizanas). Vienoje mašinoje sėdėjo ir pats išdavikas Kučys, po poros dešimtmeciu ši savo "žygydarbi" išsi-garsinės "Švyturio" žurnale.

Netiketai prie mano peties glus telėjo buvusi partizanų ryšininkė Jovaišaitė, žuvusio Juozo sesuo, ir tyliai paprašė: "Parodykit man Joanos sūnum. Aš turiu jam perduoti..."

Aukštas, jau žilstelėjės vyras palinko prie senyvos moteriškės, kuri ištiesė į ji rankas.

"Pasilenk, leisk man tave apkabinti. Aš pažadėjau tavo motinai pabučiuoti tave... Deja, niekas nenujautė, kad tai padarysiu po keturiadesimt vienerių metų..." Paskui tyliai papasakojo: "Pačiam vidurdienyje rusų kareivai ir Kauno saugumiečiai apsupo sodybą. Šarūno bunkeris čia laikėsi nuo 1945 metų. Kareivų ir saugumiečių buvo pilni pašalai. Juos vedžiojo ilgu breszentiniu apsiaustu apsvirkęs vyriškis. (Sako, kad tai buvęs išdaviko Vyto Kučo apgaule suimtas Šarūno būrio partizanas). Vienoje mašinoje sėdėjo ir pats išdavikas Kučys, po poros dešimtmeciu ši savo "žygydarbi" išsi-garsinės "Švyturio" žurnale.

Netiketai prie mano peties glus telėjo buvusi partizanų ryšininkė Jovaišaitė, žuvusio Juozo sesuo, ir tyliai paprašė: "Parodykit man Joanos sūnum. Aš turiu jam perduoti..."

Aukštas, jau žilstelėjės vyras palinko prie senyvos moteriškės, kuri ištiesė į ji rankas.

"Pasilenk, leisk man tave apkabinti. Aš pažadėjau tavo motinai pabučiuoti tave... Deja, niekas nenujautė, kad tai padarysiu po keturiadesimt vienerių metų..." Paskui tyliai papasakojo: "Pačiam vidurdienyje rusų kareivai ir Kauno saugumiečiai apsupo sodybą. Šarūno bunkeris čia laikėsi nuo 1945 metų. Kareivų

1991 m. gegužė

TREMTINYS

3

ČESLOVAS CEMNOLONSKIS 1931-1991

Balandžio 5 d. netekome poeto, buvusio tremtinio, ilgamečio Panevėžio suaugusiu aklių vidurinės mokyklos vedytojo Česlovo Cemnolonskio. Nutilo jo daina neįdainuota, liko kančia neišsakyta, vaikai be tévo...

Gimė 1931 m. rugpjūčio 5 d. Panevėžio apskr., Krekenavos valsč., Juraigų km. 1952 m., būdamas Krekenavos vidurinės mokyklos mokinys, už pogrindinę moksleivių veiklą suimtas ir nuteistas 25-eriems metams.

Nepalaužė velionio nei Lietuvos kultūrai, nei Archangelisko ir Komijos lageriai. Grįžęs į Tėvynę, Č. Cemnolonskis baigia Vilniaus universiteta, Istorijos-filologijos fakultetą. Mokytojavo Radviliškio, Panevėžio rajonuose, Panevėžio suaugusiuojų vidurinėje mokykloje. Baigė Leningrado A. Gerceno pedagoginių instituto Defektologijos fakulteta.

Hęgą laiką Tėvynėje poetas buvo lyg svetimas, atstumtas ir nesuprastas. Tik dabar, prabiles Lietuvos Laisvės ūkai, jis išsišesė visu ūgiu - jo poezija tapo pripažinta. Laimėjo keiliuose konkursuose, nemažai jo kūrybos pateko į "Tremtinio Lietuva". Deja, per anksti nutrūko jo gyvenimo styga. Sipstant jėgom, poetas raše: "Nesmerkit, jei ir aš palūžau pagaliau, - kiti šia liepeną nečia tūrčiau, aukčiau, toliau".

Tikime, kad Česlovo Cemnolonskio eiliu rinkinys spaudoje tikrai pasirodys. Tokia buvo jo svajone. Tebūnė lematai išspildyti.

Grupė klasės draugų

Kai važiuosit į Radviliškį plentu pro Aleksandriją, leidamiesi nuo Aleksandrijos kalno, tolimoje, kairėje plento pusėje, pamatyse tarp didelių medžių vienintelę sodybą. Tai Berušių sodyba. Karo metais čia gyveno didelė Juozas Vaičkėnės šeimyna. 1945 m. vasario mén. Juozas Vaičkėnas su šeimynu rogesnių gržta iš Šiaulių turgo. J. Vaičkėnės roges trenkiasi karika mažina ir ji užmušta negyvai. Vaičkėnėliko su penkiais mažais vaikais, o iki didelis, žemės - 30 ha. Pavargusi su savo mažaisiais, po pusantį metų, pasibaigus gedulai, Vaičkėnės ištekėjo už Stasio Danasą, kurio brolių buvo partizanai. Už tokias "kaltes" Vaičkėnės šeimyna pateko į išvežamųjų sąrašus. Ji tai žinojo. Danas, pajutes, kad yra sekamas, visam laikui kažkur dinga. Vaičkėnės vėl liko viena su savo mažųjų kurapliuku būreliu. Ir jai reikia slapstyti. Penkių vaikų būrelis - ne kurapkos šeimyna - tarp didelių žolių nepasislėps. Vaičkėnės išpastosi mieste pas seserį, o jos vaikus išmūri ir pavalygindina ateinanti senutė. O jie dar maži. Vyriausiajam Stasiukui dar né 10 metų, dukrai Genutei - tik 9, Elvyruitei - 6, Kristutei - 5, o jauniuasių dukrelei Levutei - tik dvejų metukai. Geraštėrde Vaičkėnė, savo neįsiminė, vieną savo didelio namo galą buvo išnuomavusi iргi nemažai šeimynai, kurios dauguma vaikų jau buvo susuge į dirbo mieste. Kur Vaičkėnės išpastosi, žinojo ir nuomininkai, ir jų vaikai. Koks ten slapstymasis! Vaičkėnė dažnai pareidavo pas savo mažuosius, tik naktvodavo pas seserį. Ir štai Vaičkėnė išduodama - ja paima karika mažina ir parveža pas vaikus

Troškimas

Nebūkit mano posmai
tarsi pilki balandžiai,
kurie kas ryta lesa duonos trupinius
nuo mano stačio, -
bet būkit lyg varmėnai,
kurie pervasar sodą nuo kenkėjų valo,
o liepos pabaigoj, per Šventą Oną,
raudonų vyšnių prisiaesę,
su vaikų būriais po žemę
išmėto sekly miliūna!

Nors vieną mano posmų
išdaigintą vyšnį,
joje gulėdamas, norėčiau
regėti kas pavasarį pražystant.

Norėčiau

Aš būt palaidotas norėčiau
Šalia giminės balto sodo,
Ilsėčiaus ir ramiai stebéčiau,
Kaip jis pavasariais atrodo...

Kur žydi obelys ir stulos,
Kur takelius apsniniga vyšnios,
Kur pinavijos tarsi gyvos
Priminty man dienas jaunystės.

Ir sveikinčiau aš naują kartą,
Kurioj ir mano teka kraujas,
Gyventi ir numirti verta,
Jei lieka atžalynas naujas.

Ir man nusišypsojo laimė,
Kad čia guli aš po velėnā,
Kur jau nebepasiekia baimė,
Mintis kur panaši į dieną.

O juk gulėti aš galėjau
Kažinkur vienišas, apleistas, -
Kur niekas kapo neravėja,
Kur niekas rūtų nepalaisto...

Aš būt palaidotas norėčiau
Kur nors čia netolies - prie Istros,
Kad kas pavasarį regėčiau,
Kaip žydi obelys ir vyšnios.

Atsisveikinimas

Ką jums galėčiau tarti bičiuliai,
Kol nesustojo dar širdis?
Kad viskas greit pavirs į nulį
Ir pasiglemš mane naktis...

Visiems seniai be galio aišku:
Kai liksi vienas tamsoje,
Neparašysi niekam laiško
Ir pats negriši jau, deja...

Norėčiau su jumis pabūti
Nematomas ir nebylyns,
Ir jums paprieštaraut truputį,
kad nebuvali visai baily...

Gyvenimas man daug ką siūlė,
Bet rojus buvo tik sapne, -
Ne kailiniai, o šimtasiūlė
Dažniausiai dengdavo mane...

Karščiu man dega lūpos,
Apsvaigusi galva, -
Svečioj šaly parklupus
Jaunystė nelaisva.

Gimtinėje šaletelę
Jau gieda vytrurus,
Tau Širdį plėšo, gelia
Lyg peiliis ilgesys.

Pro vyšnios baltą taką
Žolė užželė jau,
O mano lūpos sakė:
Mamyte, aš tuoju...

Pražydo trečios vyšnios,
Neteko jų matyt, -
O man taip noris grįžti
I téviškė, mamyti!

Ne vien dėl to, kad šlama
Žali berželiai ten, -
Tavės, mieliausia mama,
Labiausiai trūksta man.

Nors daug aš Tau kalbėjau,
Daug, rodos, pasakiau,
Bet pasakyt nespėjau -
Už viską, kas brangiau.

Mylėjau žmones ir pasaulį,
Mylėjau žvérus ir paukščius,
Ir nedaznai turbūt apgaulė
Man pūtė burbulus tuščius.

Atskirti auksą nuo varioko
Išmokau, rodos, jau seniai,
Tik tvirtint niekad neišmokau:
"Šilti tik savo marškiniai..."

Nepasakyčiau aš, kad žiaurią
Likimas dalią skyrė man. -
Na ką, jums laikas kelti taure,
O man - į nebūti, kapan...

Motinal

Daug žodžių Tau kalbėjau,
Daug, rodos, pasakiau,
Bet pasakyt nespėjau -
Už viską, kas brangiau...

Kas atkelis Tremtiniei vortus

ruočtis kelionei. Viena su penkiais mažamečiais iš leidosi į balsią kelionę. Šiaulių "Gubernijos" stotyje jau laukė tremtiniams paruošti vagonai. Vaičkėnės šeimynas palydėti atėjo sesu ir išprės pastiliuk dvejų metukų dukrele Levute. Bet Vaičkėnės "kraitis" nesumažėjo - jি į kelionę po širdimi vežė savo sesatą...

Po ilgos ir sunkios kelionės pasiekė miškai ir kažkada čia buvusius barakus. Pirmą naktį nakojo lauke. Ryta sunkvežimiai dar toliau vežė. Ten buvo kiti barakai. Taip ir prasidėjo lietuvių tremtiniių gyvenimas. Barakai seni, be langų, be durų, kiauros sienos. Sugrūdo po kelią šeimą. Vėliau Vaičkėnės šeimyna perkėlė į Kvitočą. Toje nemažoje gyvenvietėje buvo mokykla, vaikų namai. Vaičkėnės éjo į darbą - komendantūroje plovė markazas. Pagimdė šeštąjį - sūnumą. Grįžtančios iš darbo jos jau laukė penkios alkanos burnos, o parnešdavo uždirbtą tik pusę kepaluko duonos. Duoną suprindavo vaikams, pati jos nelietė. Kai mažajam buvo tik du menses, nusilpusi motina jau pradėjo sigrityti. Pagudė ją Kvitočke į Igninę, ir motina mirė, turėdama tik 42 metus. Barake liko mažų našliačių bûrys.

Vaičkėnės šeimynai. Kas kuo galėdavo, kuo turėdavo. Kas sruibos dubenelių, kas duonos plutą ar mažą riekelę. Genutė prisimena, kad motinai mirus, buvo labai baisū. Bavadome... Paskui lietuvių, nenoredami

Vaičkėnės atiduoti į vaikų namus, tarp arvęs išskaidalijo. Vyriausiajį Šiaulių ūkijos įstaigų beveik šeimyną, Genutę pasižémė lietuvių mokytojų šeimai, bet vietinė valdžia, įtarusi, kad mokytojas lietuvis vaikus moko nepakankamai tarybiškai, - ji suėmė. Tada mokytojo žmona, pareiškusi, kad "jei paėmēt mano vyra, tai pasiūmkit ir švetimą vaiką", paliko Genutę pas prokurorą. Sunkiai ir vartingai išėjė Šiaulių vėliavai beveik visi Vaičkėnės palydėti į vaikų namus. Prasidėjo pragaro dienos - ne tik buvo alkani, bet ir nekenčiamai, mušamai ir rusiukų pravardžiuojami. Taip augo, vargo ir mokėsi.

1953 metų pavasarį mirė Stalinas. Buvo paskelbtas amnestija vaikams. Genutė gržo į Lietuvą. Prisiglaudė pas artimiausius giminës, bet valiko darbo negavo. Miesto komjaunimo komitete tik pasijuokė, sužinojo jos "kalę" - patėvės iš miškinų. Tik 1958 metais, pusvalio S. Adomaitio padedama, išidarbina statybose. 1960 m. ištekėjo. Užaugino dukrą ir sūnumą.

Skaudus Genės Vaičkutės brolių ir seserų likimai. Sibire gimus Petras Vaičkėnas dabar gyvena Kurgano srityje, dirba prie tiltų statybų. Labiausiai Lietuvoje buvo atstumtos jaunesnės seserys Elvyra ir Kristina. Jos abi, jau suaugusios merginos, turinčios teisę grįžti į Lietuvą, buvo atvažiavusios į Šiaulius 1960-1962 metais (ne kartą). Viena komjaunuolė, kita partijos narė

- jos krepėsi į Šiaulių miesto partijos pirmajį sekretorių, kad leistų prisiregistravoti mieste. Deja, neleido.

Seserys gržo vėl į Kvitočą, išitinėjusios, kad Lietuva, jų gimtinė, jas atstumė. Ištekėjo už rusų, augina vaikus, šeimose kalba rusiškai - per tiek metų jos jau lietuviškai ir nebemoka. Jų jau ir vaikai suaugė.

Ir taip iš šešių Vaičkėnės vaikų - trys liko Sibire, trys - Lietuvos. Šeima perplėsta pusiau. Pro ašaras G. Rimkienė su giminėmis parsivežė savo motinos palaikus, Lietuvos palaidojo. Per didelius vargus atsiteisė savo tėvų sodybą.

Pagal Genės Vaičkutės Rimkienės pasakojimą parengė

D. BALČIŪNAS

ŠIAULIAI

Ona BUDZILAITĖ

Nelaisvėje

Gyvenimas sunkus - aš vos be pakeliu.
Gelsvi žiedai nuvito prie kelių.
Džiaugsmų rožančių aš jau pabaigiau,-
Kas rytmėti su nerimu keliuos.

Užėjus neganda prispaudė mane letena,
Sapnuos matau tik savo žemę ir diemedžio šakas.
Nors tas gyvenimas iš naujo mane lepintų,-
Džiaugsmingo klegesio, dainų many neras.

Aš vis dainuočiau šaltą Baltiją.
Smėlėtus jos krantus.
O mieli broliai, jūs manęs nekaltinkit,
Kad mano tėviškėj gyvenimas dar vis kurtus.

1947 05 16

IVYKIAI

MASKVA. Balandžio 6-7 d. Maskvos Tarybos rūmuose vyko SSSR "Memorialo" plenumas. Garbės svečiai buvo pakvieti Estijos, Latvijos ir Lietuvos delegatai iš artimų "Memorialui" visuomeninių-politinės organizacijų.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungą plenume atstovavo tarybos narė Algirdas Markūnas ir Tarptautinės A. Sacharovo draugijos narė Regina Urbaitė.

Sovietine aributika - SSSR herbu, raudona SSSR ir mėlyna - raudona RTFSR vėliavomis papuoštoje salėje vyko plenariniai posėdžiai, kuriuose kalėjo "Memorialo" vadovai ir skyrių atstovai. Ryškiai išsakyvė dvi nuomonės - radikalų, pasisakiusių už ryšių stiprinimą su demokratinėmis Rusijos jėgomis ir konservatorių - siekiancių gryna kultūrinės veiklos, atsiribojančios nuo politikos.

Labai realai kalėjo J. Aranasjevas, pasiūlės atsiriboti nuo M. Gorbačiovo bei jo kliukos, netikėti komunistų pasakėlėmis apie "konsolidaciją" vardinai SSSR išsaugojimo".

Balandžio 7 d. vakare Lietuvos Respublikos atstovybėje parodėme videofilmą apie kruvinuosius sausio ivykius Vilniuje. Po kovo 28 d. karinės jėgos demonstravimo Maskvoje įspūdis buvo dar stipresnis.

Stebino mus atstovybės patalpu interjero reliktai "Visa valdžia taryboms" ir budinti, nė žodžio nemokanti lietuviškai. Apsidžiaugėme bent policininką pamatę su Vyčio ženklu kepurėje.

Algirdas MARKŪNAS

Ir Sibire vaikai auga. Išauga drabužius, sudėvi iki skarmalų, o nauju nėra. Pavagių kokį maišą, dirbdama prie grūdų. Bet maišai seni, sudilę. Pasiuvi iš jo sijoną, nudažai medžio žievėmis, o žūrėk - jau ir kiauras, nors kasdien lopyk. O jau Algio kelnės tai nė savaitės nelaiko. "Kai praktiūra mokykloje, tai nors ranka užsidienk, eidamus prie lentos", - dejuoja vaikas.

Siaip taip susitaupius pinigų (mano alga nesiekė nė 200 rb. senais pinigais) Bijsko rinkoje nupirkau 2 m. dengiamos spalvos medvilnės už 400 rb. ir rankomis pasiuvarau sūnui marškinius. Bet kelnės! Neturiu net kuo sulopysti. Vaikštai po kiemuose ir dairausi, gal koks grindų skuduras kur padžiautas. Deja, gero niekas ant voros nekabina.

Vėl minu į Bijską (25 km.), gal ką išmainysi, gal kokį seną rūbą gausiu. O buvo patis pavasaris, patis paleidimas. Einu pro rinką, ogi baloje kažkas plū-

duriuoja, kažkoks drabužis. Sužiba akyks. Įbrendu, ištraukiu. Matau - kariskia medžiaga, vilnonės diagonalio kelnes. Ispurtau ledus ir leidžiuosi namo su neįskainojamu turtu. Parsinėsus tuoju skubu skalbtu šiltame vanenyje... O jos ir susileidžia. Mat buvo supuvusios. Deja, deja.

Surinkau

1991 m. gegužė

TREMTINYS

4

Rašydamas apie mano gyvenimą įspynius generolių, negaliu nepaminėti trečiojo - generolo M. Pečiūnlio, didelės erudicijos, pavydėtinos doros ir dvasingumo žmogaus, pasilikusio vargo vargti su tauta sunkiai metu, nors turėjo visas galimybes išvykti į Vakarus. Neišvyko, nors puikiai žinojo, koks likimas jo laukia. Begėdžiai apšmeižtas, neteisingai apkaltintas, išnešęs savo kryžių Gulago salynuose, savo garbingą gyvenimą jis baigė senelių internate "ubagine", kaip liaudis šią ištaigą vadina, nors buvo kviečiamas gyventi pas giminės. Nepanorejo garbusis senukas būti kitims našta. Skaudžiausia tai, kad nepelyti pažeminimai ir ižeidinejimai pirmiausia užgruvi jį ne iš svetimų, o iš savų, lietuvių, kai išleidės šeimą į Vakarus, save pasmerkė baisiam skurdui ir vargai. Tulžinga, visa ko perteksi ūkininkė, kurios namuose jis buvo priglaustas, piktai jį uždydavo ir "ēsdavo". "Kaip dabar valgai? Ko čepsi kai kiaule? Nusišluostyk nuo barzdos koę, nevaleika!" ir t.t. ir pan.

"Labai atsirašau, šeimininke, dovanokite!" Šeimininkė piktai, kad reikia maitinti kažkokį iš kažkur priklydusį palakiai skerdžiaus rūbais žmogutį. Jai niekad niekad neprisisapnuo, kad tas "nevaleika"

baigės du fakultetus Maskvos universitete, mo-ka penkias užsienio kalbas, kad jis be iškvietimo turėjo teisę lankytis pas Respublikos Prezidentą su reikalais, kad dažnai būdavo banketuose užsienio pasiuntinybėse. Jai nė motais, kad to senuko iniciatyva ir pastangomis buvo pastatytu ir įrengta moderniausia ir didžiausia Lietuvos laboratorija, atitekusi vėliau, kai jis buvo numates, mūsų Universitetui. Tai buvo Nepriklausomybės karų dalyvis, Vyčio križiaus kavalierius, šaunus artilleristas, pramintas "Perkuno dieduriu", Lietuvos kariuomenės Ginklavimosi valdybos viršininkas Motiejus Pečiūnionis. Sviesi ir didelė asmenybė, beveik nežinoma net vidurinių mūsų kartai, o ką bekalbėti apie jaunimą. Neaugi neatsisnė vieno istoriko patrioto, kuris ryžosi išaiškinti veiklą žmogaus, kuriam Lietuva hiko skolinga. Skaitau 1990 02 27 "Lietuvos ryto" 41-ajį numerį, S. Kašausko "Leisk, Viešpatie, numirti!" Citujuo ištrauka: "...VLK'as, pasitraukdamas iš Lietuvos, pavedė generoliu M. Pečiūnioniui susijungti ginkluotus pasipriešinimo būrius ir pereiti į partizaninį kara. "O Viešpatie! Cia tai bent! Nezinau, iš kur gerb. rasystojas ištraukė šiuos raktus. Neišgalvojo, be abejo. VLK'as pavedė! Kabinetinių politikierų (neabejoju jų patriotizmu ir gerais ketinimais) grupė imasi reikalo, apie kuri jie žalio supratimo neturi. Paveda susijungti ginkluotus būrius žmogui, kuris jokio supratimo apie tuos būrius neturi. Nei kur tie būriai, nei kiek tų būrių, nei kai jie veikia. Visiškai aišku, kad ir patys "pavedėjai" apie tai neturi jokio supratimo. Senukas be galio patiklus ir nekritiškas. Vyksa vokiečių traukiantis į Žemaitiją, išsiuntčia šeimą - sūnum, dukrą ir žmoną į Vakarus, o patys ryžtasi vykdysti kvailą įsakymą. Goglinėja po kaimus skerdžiaus rūbais apsirengęs, barzdą užsiauginęs, lažą pasiémęs. Nei jokių pažinčių, nei rysų, nei kur prisigausti. Tokių jų ir atvedė pas mano

broli Kazį LLA Telšių apygardos žvalgybos viršininkas Leonas Vilutis, pasiemonės, susipainiojus neiprastose aplinkybėse, alkana. "O auklėjam ar atvedei?" - ironiškai paklauso Kazys. Ne, auklės, pasirodo, senukui nereikiė, jis sugebejo irodyti, ko esas vertas, o brolis, parsivežęs jį į Kalvius, pasodino prie radijo aparato išklausyti pasaulio perduodam žinių, reikalingų LLA biuletenui "Karinės ir politinės žinios". Mane suėmus, generolas dirbo tą patį darbą su mano broliu Aleksandru, o kai pastaras išliuo, ikišliuo ir jis. Artimai bičiuliavomės, kai jis gyveno Kalviuose, pas mano pusbroli Korneliu, lankydavosi, jau grįžęs iš lagerio, pas mane Kaune, taip pat grįžti. Lankydavaus kartais pas generolą ir Ilguvoje, senelių internate, kur jis buvo labai gerbiamas ir mylimas. Mire infarktu. Palaidojo ten pat, Ilguvoje, tik po kurio laiko giminės palaukės persivežė į Kauną. Tai tokia "ginkluotų būrio sujungimo" istorija, ir tenepiskiria VLK'as tai sau prie nuopelnų. O su VLK'u teko ir mūsų organizacijai - Lietuvos Laisvės Arminijai susidurti. Per kažkokius man nežinomus asmenis brolis Kazys gavo žinių, jog kažkokia organizacija nori vesti su mūmis derybas dėl bendros veiklos ir galutinio susijungimo. Turiu pagrindo manyti, jog tai ir buvo VLK'as. Per tarpininką, pažistamą man dar nuo LAF štabo laikų Joną Deksnį nustatėme datą ir tikslų laiką, sutarėme slaptą žodį ir brolio informuotas ir pavesetas kartu su leitenantu Kvaraciejumi prisistatėme nuodoton vieton Donelaicių gatvėje. Isileido žmogus, kurį aš iš karto pažinau. Tai buvo 9-ojo pėstininkų pulko vado pavauduoja, pulko leitenantas Naujokas. Su klapeliu, matyt, "dėl drąsos". Susitikinome slaptą žodį, susėjome į kambarį, prisegesinome šviesas. Naujokas stengesi išsgauti, kur esąs mane mėtes, sakė, kad aš jam esas iš kažkur pažystamas (grynas melas). Titulavo "ponu majoru". Atsižvelgdamas į savo 27-erių metus, nusuklinau įki kapitonu. "Ponaskaitonas". Jis, derybininkas, žinas, kad mūsų daug, kad mes jauni, kad mums trūksta kvalifikuotų politikų, kad mūsų veikla busiūs vaisinga tik tolks atveju, kai jai vadovaus tūzai, kurie susibūrė į organizacijoje. Pavadinimo nepasakė, bet nė nebuvu reikalingas, nes apie joki susijungimą mes nė negalvojom. O ir prisijungt buvome pasiryžę tik dali "to smegenų treste". Mes ruošėmes kariauti, o ne politikuoti, ir vadu, ačiū Dievui, mums tuo metu užteko įki valios. Derybos pasibaigė be rezultato, susitarus susitikti kita kartą. Prieš pat užeinant r. armijai mūsų vyrai iš Kybartų pranešė, jog pasienyje pulk. leitenantas Naujokas spaude pasiliękantiems rankas, kartodamas tuos pačius žodžius: "Tik jūs, vyrai, laikykites! Tik, vyrai, laikykites, o mes iš ten jums visokeriopai padésime!" Tai irgi savo rūše paverdės - jūs čia kriskite visuose pašaliuose, plaukite miestelių aikštėmis grindinius jaunu krauju, virskite ledų baisiojoje šiaurėje, o mes iš ten... chm chm. Kai pagalvoju, įsitikin, jog šiotkių vadų ir dabar astup. Dargi perdaug. Vadizmo liga, kaip vėžys, matyt, neišgydoma.

Pranas VEVERSKIS

SKELBIMAI

Buvusiu politinių kalinių ir tremtinų dėmesiui!

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos Kauno skyrius konsultuoja savo narius teisiniais klausimais, susijusiais su reabilitacija, pensijų perskaiciavimu ir kt., pagal galimybes skiria iš užsienio atsištūtų vaistų.

Šių metų liepos-rugpjūčio mėnesiais, kaip ir ankstiau, bus rengiamos ekspedicijos palaikų perkėlimui iš Sibiro kalinimo ir tremties vietovių, todėl labai svarbu, kad norintys dalyvauti šiose ekspedicijose kuo greičiau informuotumus ir, atvykėti į būstinių parašytu pareiškimą. Tuomet žinomose, kiek reikės cinkuotų karstelių, racionaliai panaudosime tuščiuosius lektuvų reisus ir t.t.

Jau turime pastatą Tremties ir rezistencijos muziejaus įkūrimui. Jo rekonstrukcijai reikės nemažai lėšų ir dar daugiau energijos. Tad kibkime į darbą visi kartu.

Kauno skyriaus adresas: 233000 Kaunas, Donelaičio 70b, tel. 207503.

Priimame: antradieniais, ketvirtadieniais ir penktadieniais nuo 12 iki 18 val.

Redaktorė Vanda PODERYTĖ,
lit. redaktorė Ona BALČYTINĖ,
techninė redaktorė Birutė OKSAITĖ

1991 m. gegužės 1 d. Nr. 9(42). SL 289. Kaina 25 kap.
Mūsų adresas: 233000 Kaunas, Donelaičio 70^b, tel. 209530

ATSILIEPKITE!

Yra žinių, kad 1946 m. balandžio mėnesį Kauno kalėjime (Mickevičiaus g.) per didžių potvynį paskendo daug kalinių, įkalintų rūsiuose ir pirmajame aukšte. Galintys šią informaciją papildyti ar patikslinti, rašykite "Tremtinio" redakcijai.

Juozas KAROSAS, Juozo, g. 1902 m. Gyveno Kaune, dirbo 2-oje nuovadoje policininku. Suiamtas 1941 m. birželio 14 d. Geležinkelio stotyje atskirtas nuo šeimos ir ištremtas į Novosibirsko srt., Garinsky raj. Mire 1942 m. Kartu kalėjusių ir palaidojimo vieta žinančiu ieško Karolina STRĀCINSKIENĖ, Kaunas, Prancūzų 76-24, tel. 742460.

Jonas JANULIS, Prano, g. 1929 m., Toločių km. prie Šiaulių. Kalėjo Vorkutoje, dirbo 8-oje šachtajoje. Žinių laukia Juozas RADZVILAS, 232015 Vilnius, Savanorių pr. 29-48, tel. 667949.

Partizanai **Edvardas PIEVIŠKIS, Telesforo,** g. 1920 m., Panevėžio raj. Paliuniškio dvare. **Henrikas PIEVIŠKIS, Telesforo, Justinas PANAVAS, Kazimiero,** g. 1918 m. Petrograde. Paskutiniu metu jie veikė Ignalinos raj. Dūkste, Rimsės km., Zakauskėje, kur gyveno Juozas ir Mečislovas Jakūciūs. Manoma, kad žuvo 1945 m. Žinoma, kad 23 partizanai palaidoti prie Kazitiškio miško. Gal būt ten yra minėtų partizanų palaišai? Palaidojimo vietas ieško Rimantas PIEVIŠKIS, 233041 Kaunas, Savanorių pr. 409-29, tel. 712209.

Antanas JUODELIS, Petro, g. 1905 m. Mokytojas. Neprisklausomoje Lietuvos mokytojavo Tauragės apskr., Tryškiuose, Pagramantje, veliau Raudondvarje. Manoma, kad suimtas apie 1945 m. ar 1946 m. Raudondvarje. 1955 m. kalėjo Kornijos ATSR, Intos 3-iame lag. Kartu kalėjusių ir apie jo likimą žinančiu ieško Algirdas GASIUNAS, 233031 Kaunas, A/D 506, tel. 751932.

Juozas TUPCIJAUSKAS, Feliksas, g. 1925 m. Šakių apskr., Žvirgždaičių valsč., Viltракių km. Partizanas. Slapyvardė Sparnas. Veikė apie Sunksus. Žuvo 1947 m. liepos 11 d. Sardokų km., pateko į pasaką. Palaidojimo vietas ieško Elvyra MIKAILIENĖ, Kaunas, Demokratų 3-55, tel. 260824.

Ignas LUKEŠEVICIUS, Anupro, 1944 m. vasarą bolševikinių pasieniečių buvo suimtas Ignalinos raj., Puziniškio km. Žiauriai kankintas, kalėjo Švenčionėlių kalėjime ir dingęs žinios. Žinių laukia Kazimieras LUKOŠEVIČIUS, 234900 Utenos raj., Salutuškis, tel. 36792.

Be to, K. Lukoševičiaus žinomis, 1945 m. gruodžio mén. Ignalinos raj., Puziniškio km. prie Dumbilio ežero buvo sušaudyti patękė į apsuptų partizanai: Jonas LUKOŠEVIČIUS, Anupro (Puziniškio km.), Silvestras VAITKEVIČIUS (Salų km.) ir siuvėjas ŽEMAITIIS (Grikepės km.).

Partizanai **Ignas LUKSAS, Petras,** g. 1918 m. Telšių apskr., Nevarėnų valsč., Dadotų km. Gyveno Nevarėnuose. Žuvo 1945 m. spalio 5 d. Balėnilių km., netoli girininko Kazlauskio sodybos. Po kelių dienų stribai užkasė juos pamaišėje, o kitą pavasarį kovos draugai perlaidojo nežinia kokiose kapinaitėse. **Petras LUKSAS, Petro,** g. 1914 m., Šilutės apskr., Skardučių km. 1948 m. Kūčių vakarą, traukiantis į apsuptymo, žuvo Lukšai ir dar viena partizanė (pavarde nežinoma). Žuvusieji buvo numesti Telšių turgavietės aikštėje. Ignas, Onutės ir Petro Lukšų palaidojimo vietas ieško Vladas KUCINKAS, 235730 Šilutė, Kovo 8-oji 4-2.

Eugenijus STANCIKAS ieško jį priimančių buv. politinių kalinių, kalėjusių Kazachijos TSR, Temir-Tau lag. 419/6 "a". Rašykite adresą: 232043 Vilnius, Žeručio 10-7, tel. 743704.

Primename, kad iki birželio 1 d. galima užsisakyti dvisavaitinį laikrastį "Tremtinys" pusmečiui. Prenumeratos kaina 6 mén. - 3 rub. Indeksas 67388.

Birželio 8 d. Šiaulių, Inžinierių namuose (Vilniaus 88), įvyks gržtus iš Jakutijos ir nuo Laptevų jūros politinių kalinių ir tremtinų susitikimas.

Norintys dalyvauti atsiliepkite vienu iš šių adresų: Kaunas, Pramonės pr. 55-16, Jūrai Katalinienė, tel. 774389; Vilnius, Gedimino pr. 64-11, Julijai Vaicekauskienė, tel. 620573; Šiauliai, Birutės 28, Sigutei Kačinskienė, tel. 24400.

Kemero Kuzbaso lag. 1953 m. Pirmoje eileje iš kairės: Julė ZALANSKAITĖ, Genė ŠMIĢELSKAITĖ, Genė KUPCIUNAITĖ, Stasė URBONAVICIŪTĖ, Anele TRIKAUSKAITĖ, Ona SLENSKYTĖ. Ten kalėjo ir Bronė IVOKIENĖ, Elzytė SLAPSYTĖ. Atsiliepkite, jūs ieško Julė ZALANSKAITĖ-JUSKEVIČIENĘ, 234690 Druskininkai, Smiltynės 20, tel. 54003.

1956 m. Krasnojarsko kr., Ačinsko st. Nuotraukoje esančių buv. tremtinų ieško Jonas NORVILA, 235840 Klaipėdos raj., Gargždų p., Vaitelių km.

Albinas TUBIUS, Juozo, g. 1941 m. Panevėžio apskr., Kupiškio valsč., Nociūnų km. Suiamtas 1944 m. gruodžio 13 d. Nuteistas 5-riems m. kalėjimo ir tremties be teisės gržtai. Kalėjo Vorkutoje. Tremties vieta - Krasnojarsko kr., Uderisko raj., Razdolnoje gyv. 1950 m. gegužės 25 d. žuvo šachtajoje, įvykus nelaimingam atsikitimui. Laidotuvių nuotraukoje esančių lietuvių ieško Bronislava LEVICKIENĖ, Kaunas, Kovo 11-osios 80-17, tel. 719263.

Janina SERĒNAITĖ, Stasio, g. 1920 m., Švenčionėlių apskr. (dab. Ignalinos raj.), Varauciaškų km. Nuo 1949 m. sausio mén. kalėjo Uralo lag. Apie 1948 m. ar 1949 m. pabėgo į gržtį į Lietuvą. Kartu kalėjusių ir jis pažinojusi ieško Audronė ŠILEIKAITĖ, 234324 Kauno raj., Kaunas - Akademija, LŽŪA gyv. 9-4, tel. 296069.

Stasys ŠILKIKAI, Andriaus, g. 1902 m., Kauno apskr., Zapyškio valsč., Gaizių km. Suiamtas 1945 m. Žinoma, kad kalėjo Uralo ūlų lag. Apie 1948 m. ar 1949 m. pabėgo į gržtį į Lietuvą. Kartu kalėjusių ir jis pažinojusi ieško Audronė ŠILEIKAITĖ, 234324 Kauno raj., Kaunas - Akademija, LŽŪA gyv. 9-4, tel. 296069.

DÉKOJAME
Sėdnėjauši lietuvių bendruomenėi iš Australijos, JAV lietuvių bendruomenėi iš Niujorko apygardos už rūbų bei alyvynės slėntas.

Lithuania Relief iš Čikagos už valstus.

Viešoms, aukoju siems mūsų sąjungai ir būsimajam Tremties ir rezistencijos muziejui.

Redakcija: Liudas DAMBRAUSKAS, Algirdas MARKŪNAS, Natalija PUPEKIENĖ, Dalia KUODYTĖ, Juozas ENČERIS, Alfredas SMAILYS